

نومرو : ۷۰

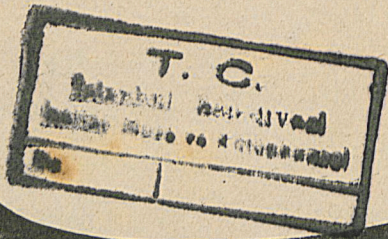
اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده

دائرة اجتهاد

Idjtihad Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

نجشبنه کونلری چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

۴ تموز ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۴۰۰ غروش ۲۵ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۰ فرانق ۶ فرانق

نسخه سی ۵۰ یارہ

والی کتیرک دیدی . آرادن بیر دقیقه کچمه دی . یالین
آیاق ، غایت ضعیف بلی بوکولمش ، فقیر ، سالخورده
بیر اختیار ایچهری کیردی « سلام علیکم پاشا ! » دیدی .
کندیسنه اوطورک دیدیلر . اوکمزده دیز چوکدی .
« بن سزه حالمی حکایه ایدهیم ناصل حکم ایدرسه کز
راضییم . دردیمی دیکله مک ایسترمیسکز ؟ » سویله دیکله رز ،
دینیلدی . سوزه باشلادی :

« بن باطومدن مهاجرم ، موسقوف محاربه سنده کلدیم ،
یاشم یتیمی سکسان می بیلیم . دار دنیاده تک بیر اوغلم
وار . ایکی دفعه عسکره چاغیردیلر . ملت اوغیرینه کیت
دیدم کیتدی ، اوزمانلریوک قالدیره بیلیردم . حاملق ایدردم
اکمکی قازانیردم . شیمدی آرتق کندم بیر یوک اولدم ،
کندی کندیمی طاشیامیورم هایدی بوندنده واز کچدیم
بن نه اولورسه م اولایم فقط اوغلم صاعلام ده کیل خسته در .
اوغلمی بانا ، بنی اوغلمه براقک معینسزم ، دییه عرضحال
ویردم .

قبول ایتمه دیلر . بن برشی سویله مم سز ناصل راضی
اولورسه کز اوایله یاپک « دیدی .

والی ، ردیف قوماندانی اولان عباس پاشانک یوزینه
باقدی . نظر لرنده معنای استشفاع واردی . بوایش
والی ننگ دکل قوماندان پاشانک آئنده اولان بر ایشدی .
همیز عباس پاشانک آغرندن چیقاجاق حکمی صبر سز قلله
دیکله یوردق . پاشا آغزینی آجدی درشانه بر ادا ایله
« نه وقت عرضحال ویردک ؟ » دیدی .

سالخورده بابا « بیر هفته اولور » جوابی ویردی .
عباس پاشا سنک دلانه بیر ادا ایله :

« بز غزته لرده اعلان ایتدک . جامع دیوارلرینه اعلان
قویدورددق ، پوصله سانا تبلیغ اولوندینی کوندن اعتباراً
نهایت اون بش کون ظرفنده معینسزک ادعاسیله عرضحال
ویرمه لیدک ، سن بیر هفته کچ مراجعت ایتمشین ، قانوناً
سنک عرضحالک و مراجعتک مسموع اولماز ، اوغلك
عسکر در . والسلام . همده بن فرقه مک اکمال ایدیله سنی

اسلامیه البته تکیون ایده جکدر . چونکه - ینه تکرار
ایدهیم - آرتق بومسلمانلر ایچین بیر احتیاج قطعی حالی
کسب ایلکده در .

بک اوزامش اولان مقاله عاجزانه مه نهایت ویرمش
اولق ایچین اتحاد اسلام عنوانی مقاله می لطفاً بیر کره
داها مطالعه بویورما کزی رجا ایله احترامات فائقه مک
تقدیمه شتاب ایدرم اقدیم .

تبع زاده محمی

۲۸ حیران ۳۲۹

سیاحت نوطه لری

طرزونه مواصلت

شدتلی بیر یاغمور ، لایق قطع اینیور . والی بکک
کوندردیکی پولیس قومیسری و معارف مدیری بزی
استقبال و (قونستانینوپل پالاس) ه ایصال ایدیور .
اقسام طعمانه والی بکه دعوتلی یز ؛ یاغمور علی الدوام
یاغمور ، یاغمور !

دوستم محمد علی بکک خانه سنده اقسام طعمانی
ایتدک ، سالونه چکیلدک . خانه ، حامی زاده احسان بک
اسنده منور و متمول بر کنجک ملکیدر .

مهیج بیر صحنه - حربده بیر سبب مغلوبیتمز

والی ، بن ، محمد شکری بک ، بلدییه رئیس ، حامی
زاده احسان بک سالونده اوطوریوروز . عباس پاشا
کیور ، دیدیلر ، والی بیورسونلر دیدی ، قاپیدن ایچهری
قالوش قوندردلی عظیم الجثه بیر لوا پاشا کیردی . قاناپه ده
یانمه اوطوردی . والی بک ، بنی اونا اونی بانا تقدیم
ایتدی . اسمی طانیامیورمش کچی کوروندیکنه دقت
ایتدم ؛ صوکره مطبوعاتی تعقیب ایتمه دیکنی حرکات علمیه
وفکریه ایله هیچ علاقسی اولمادیغنی استدلال ایدیوردم .
قهوه کتیریلدی ، ایچدک . ارهدن بیر چیرک ساعت
کچمش ایدی . بیر ژاندارمه کلدی ، والیه سلام ویردی
اشاغیده بیر اختیار سزی کورمک ایسته یور دیدی .

بكه يورم . سكين يوز كيشى يه ابلاغ ايدوب كىتمه لى يم .
سكين يوز كيشى يه بالغ اولونجه واپور گله جك حركت
ايمه من لازم . » ديدى .

بوطاش يوركلى سوز سالونده بولونلر ك جلاسه حزن
كتيردى . اختيار قالقدى ، هيچقره ، هيچقره آغلایارق
مردیون دن ايندى كيتدى ، بدبخت اختيار بابانك سىماي
سفالت واصلاتى حالا كوز اوكمده در . آجى و درين
شهقه لرله قارىشيق نوحه لر حالا قولانمده آغلایور .

اختيارك فريادى سوقاقده تباعد ايتديكجه
درينه شهر ك و آغیرلاشارق آرتق ايشيديلز اولدى . بنم
يوركم بيرمكنه لم و غضب اره سنده صيقيليوردى . بو
بركان غضب و هيجه برفتحه تنفس آچماق ممكن
اولمادى . عباس پاشايه دوندم و ديدم :

« بير آز اول احكام قانونيه دن بحث ايتديگنر . قانونك
بير حكمتى ، هر حكم قانونينك عيني دقت و اعتنا ايله مرعى
اولدينى زمان مطلق الحكم اولور .

غزته لرله اعلان ايتدك ، او قومالى ايدك ، او كر نه ليدك .
مادام كه قانونك تعين ايتديكى اون بش كون مدتى
كچيرك عرض حالك مسموع اولماز ، ديديكز (قانون
اساسى) من بوتون قانونلر مزك آناسى در . قانون اساسى نك
احكامى ديكر قوانين احكامندن داهازياده دقت و دقيقيت
ايله اجرا و تطبيق اولونماق اقتضا ايدر . بزم (قانون
اساسى) مزك ۱۱۴ نجى بندى (ممالك عثمانيه ده تحصيل
ابتدائى مجانى و مجبورى در) ديور . بن شواجه تاده يم كه
(قانون اساسى) مزك بو بندى نك حكمتى « كمات ميتة » حالنده
قالديقه ، نچين غزته لرده او قومادك نچين قانونك سانا
عائد اولان احكامنى او قوياق اونا كوره حركت ايمه ك
ديمه يه حقمز اولماز ، ثانيا ظن ايدرم كه سز سفر
برلكده كيمه كيفيت دن زياده اهميت ويرييورسكنر .
بو اختيارك حقيقه معينه محتاج اولدينى ميدانده . اوغلك
خسته اولديغنى ده سويله يور . هايدى بودوغرو اولماسين ،
شو محقق ، كه بو قادار در مانده بير پدرينى تك باشنه معينمىز ،

آجلقدن اولميه محكوم بير حالده برافارق بولغايا
حدودينه حربه كيدن بير نفر ك حالت روحيه سى
پريشان اولماق ممكن دكلدر . احوال روحيه سى بوزوق
بير نفر بير طابورك ، بير آلايك حتى بير فرقه نك احوال
روحيه سنى اخلال و افساد ايدم بيلير . بويله بير نفر ك كوزى
دائما آرقه سنده اولاجا قدر . حربه كيدنلر ك كوزى دائما
ايلرده اولمق البته لازم در ؛ عالمه سنى آچلغه ، چيلاقغه
محكوم برافارق حدود بوينه كيدن آدم دن خير كيز ،
بالعكس شر كلير ، يهوده مصرف اولور ، صاغلام روحلى
و صاغلام وجودلى عسكر لرى ده اشغال ايدر . » ديدم .
پاشا : « حرب اعلان اولوندى ، بوزمانده درين ملاحظه لر
دالاميز بن فرقه مك بلوكلرينى ، طابورلرينى سفر برلك
مقدارينه ابلاغ ايدوب كىتمه لى يم » ديه جواب و يردى .
و شدتله صوصدى .

طربزونده صنايع

طربزونده ايلك ايشم صنايع ، فابريقا نامنه نه اولديقى
صورماق اولدى . بر دمير فابريقاسى برده شكر فابريقاسى
وار ، ديديلر . باطوم سنجاق بكي زاده محمد بك
رهبر ليكه اولاد مير فابريقاسنه قوشدم . طار سوقاق
بر محله ايچه ريسنه كيردك . غير منتظم سوقاقلردن كچيك
غايث ككيش ويوكسك برقاي اوكنه واردق . اهميت
بير وار شه قارشيسينده ايدم . باشى آچيق و قير حاجلى
بير آدم ايله ريله دى . بو يارمى ويا روم اولاجق دييوردم .
فقط اساننده بو تخمينى تأييد ايدم جك هيچ بير قصور
تلفظ و تكلم يوقدى . صوردم بو فابريقانك باش اوستاسى ،
صاحبى سيزميسكنر ؟ ديدم . نهوت ديدى . اسمكز نه در ؟
ديدم . حسن اوسته ديدى . دقم آرتدى . فابريقا كز
بالخاصه نه نوع ايشلرله مشغول ؟ ديدم . ليمانره كلن
واپورلر ك قيريلان بعض دمير اقسامنى تعمير ايدم رز ، دمير
قاپورلر ، بالقون پارماق قللى مردیون طربزونلرينك
دميرلرينى ياپارز . دمير قاصه لر اعمال ايدم رز . بو يورلك
ياپديغمز دمير قاصه لر دن كوستره يم ، ديدى . ايشته شو

ویانه‌نک (وهرت‌هایمه‌ر) قاصه فابریقاسنک معمولاً تند در،
 شوده بزم عاجزانه شو فابریقاسنک محصولیدر. هر
 ایکسی ده یاغین دن چقمش در. تعمیر ایچین کلش بزمکنک
 ایچنده یالکز بیر باقنوط قاصه‌نک جدارینه بیراز
 یایشمش بولوندی. ویانه‌نک قاصه‌سی یاغینه
 دها آاز مقاومت کوستردی، دیدی. قاصه‌لری
 دقتله معاینه ایتدم. حسن اوسته‌نک اعمال ایتدیکی دمیر
 قاصه‌بی پک مکمل بولدم. وارشه‌نک کوچوک دو کوخانه‌سی
 وار. بخار ایله ایشلر بیر موتور فابریقه‌ی تحریک ایدیور.
 اون سانتمتره قایلنغنده بیر دمیر پارچه‌سی پینیر کیچی
 کسن بیر ماکنه کوستردی. بو ماکنه‌نک کافه اقسامی
 حسن اوسته اصاغه و اعمال ایتشدر، حسن اوسته
 علی‌الغاده زمانلرده یکیرمی قادار عمله استخدام ایدیور.
 شیمیدی بش آلتی کیشی وار، بش غروشدن اوتوز
 غروشه قادار یومیه ویریورمش. حسن اوسته نظم
 ایدیور، تقدیر وتشجیع اولونمادیغنی سویله یوردی.
 والی بکسزدن بحث ایده حکم‌سزی حمایه وتشجیع ایدر،
 دیدم نمون ومتفکر اولاراق آریلدم.

طربزونده شکر اعمالخانه‌سی

حسن اوستانک دارالصناعه‌سی ترک ایتدیکن
 صوکره شکر فابریقاسنه کیتک. بو حقیقه پرولوله
 فعالیت بیر فابریقه سیاسی عرض ایدیوردی. ۱۶ بیکیر
 قوتنده و بخارله متحرک بیر موتور فابریقای جانلاندیریور.
 فابریقا تحن حلواسی، پینیر شکری، صوصام یاغی یاییور.
 فابریقه هر کون ۳۰۰ قیه شکر و ۵۰۰ قیه تحن حلواسی
 یاییور. دیمک که شهریه ۹۰۰۰ قیه شکر و ۱۵۰۰۰ قیه
 تحن حلواسی و تقریباً ۵۰۰۰ قیه صوصام یاغی حصوله
 کتیریور. فابریقا پک حیات دارد. ۳۵ : ۴۰ عمله
 ایشله یور.

فابریقانک سرمایه‌سی صاحبی علی حافظ افندی زاده
 مصطفی افندی نامنده بیرذات در. فقط صاحب صنعتی
 لاچین زاده حسین افندی در. آناتولی‌نک ایچرلرینه

وبالخاصه (وان) ه قادار کیتلی پینیر شکری و تحن
 حلواسی سوق ایدیورلر. یاقین زمانلره قادار (قارص) ه
 و (روسیا) نک دیگر حدود مملکتلرینه ده خایلی اخراجات
 یاپارلارمش، (ارضروم) رسومات ناظرلغنده بولوندی
 صرعه مظلوم بک اسمنده بیر ذات روسیا حکومته
 یا کلش اشعاراتده بولونمش، طربزوندن (قارص) ه سوق
 اولونان بوشکرلر تورکیا مالی دکل اوروپا مالیدردیمش.
 بونک اوزرینه روسیا حکومتی بوتورکیا محصولی اوزرینه
 قاره‌دکز حوضه‌سنه مخصوص کومروک تعرفه‌سی تطبیق
 ایتمه‌یه باشلامش غایت آغیر کومروک وضع ایتش
 بو اخراجات بوضورتله قوروتولش، مظلوم بک کیمدر؟
 بیلمم فقط هر حالده مظلوم بک دن زیاده ظالم بک بکزه یور
 بومعلوماتی باناسر استاد مصطفی افندی ویردی فابریقای
 زیارت دن چوق نمون اولدم ومظلوم بکک روسیا حکومته
 اصلسز بویه بیر جمیله چاقاسی یوزندن حاصل اولان
 خسارک اوکنی آلمایه چالیشاجمعی وعد ایتدم، کندیلری
 کمال حرارتله تبریک ایتدم آریلدم. عینی کونک اقشامی
 والی بکی کوردم. بواکی مؤسسه‌دن بحث ایتدم. مراق
 ایتدی. ایرته‌سی کونی برابرجه کیدوب بونلری کورمک
 آرزوسنی اظهار ایتدی. حسن اوسته‌یه بیر صنایع
 مدالیه‌سی ویریله‌سنی، و «تشویق صنایع» قانوننک
 هر ولایته ۱۵۰ : ۲۰۰ لیرا راده‌سنده صرفه مأذونیت
 ویردیکی مبلغدن قیرق‌الی لیرا ویریله‌سی و ولایت داخلنده
 موجود دوا ئرده قوللانیلان دمیر قاصه‌لرک بودمیر فابریقاسی
 معمولاتندن مبیاعه ایدیله‌سنی تمی و توصیه ایتدم، والی
 بک قبول ایتدی. شکر فابریقاسنک اخراجاتی تسهیل
 ایچین ده روسیا دولتنک طربزون جنرال قونسولوسی
 معرفتله تشبثاتده بولونیلوب قارصه و دیگر روسیا بلده‌لرینه
 طربزوندن سوق اولونان پینیر شکرینک اوروپاده دکل
 طربزونده یاییلدیغنک روسیا حکومته آکلاتیلما‌سی
 لزومنی خاطر لاتدم.

طر بزوند فابریقالر

طر بزونده اهمیتلی اولاراق بیرده بز فابریقاسی واردرد. مختلط بیر شرکت طرفدن تأسیس ایدیلشدر . فقط مترزلدر .

روملرک غایت منتظم فابریقالری واردرد. طر بزونده فابریقا و دستکاهلرک عددی ۲۵ در ۱۰ دانه دکرمن واردرد . بونلرک ۲ سی صوک سیستمدهدر .

دیگر مؤسسات و وثائق

طر بزوند قصبه سی ۷۰۸۵ خانہ یی ۳۶ محله یی ۳۳ کوی ۳۴۹۹ کوی خانہ سی ۱۸۶۹۱ کوی نفوسی ۶۰ عدد خان و اوتہ لی ۱۱۲۰ مغازه یی ۱۱۵۹ دکانی ۶ ، مطبعہ یی ۸ مدرسه یی ۲۸ مکتبی ۲ کتبخانہ یی ۴۸ جامعی ۳۸ کلیسای ۸ قره قولی محتوی در .

طر بزوند نفوسی

طر بزوند سنجاغنگ نفوسی شوصورتله اتقسام ایدیور:

اسلام ذ کور	۲۸۹,۷۵۲
روم	۴۹,۶۶۹
ارمنی	۱۰,۵۱۶
ارمنی قاتولیک	۴۱۰
پروستان	۵۷۵

۳۵۰,۷۲۲ یکون ذ کور

۳۳۸,۶۱۹ اثاث

طر بزوند شهرینک مساحه سی

طر بزوند شهری ۳۲ کیلو متره لک بر ساحه اشغال

ایدر.

صو مسئله سی

یاقین زمانلره قادار طر بزوند صوسزلقدن مضطرب ایمش . اخیراً (زولمرا) صوی، نملی زاده حاجی احمد وحاجی محمود بکلرک ۱۰,۰۰۰ لیرایه بالغ اولان بر همت نقدیه لریله شهره اساله اولونمش و (تر قوس) اصولی اوزره عمومی چشمه لره توزیع اولونمشدر . بوصو ۲۵ سانتیمتره

قطرنده بیر ستون مائی تشکیل ایتکدهدر .

طر بزوند حکومت قوناغنده

حکومت قوناغنگ پریشانلغی و خرابیتی حقدده بیر فکر ویره بیلیمک دن عاجزم . کندمی آناتولی نك مراد رابعك بغداد سیاحتی زمانندن بری متروک و خراب بیر خاننده بولونیورم ظن ایتدم . والی نك مقام عالیسنه ، طار ودوشمه تخته لری ملوث و مضمحل بر قوریدوردن کچهرک و بر باد اخشاب بیر مردیون چیقاراق واصل اولدم . قوریدورک طاوانی سیم سیاه واکثر پارچه لری دوشمه یه مهیا تخته لرندن قیرق الی سنه لک اوروجک آغلری صالانیور . بونی کورونجه بوده می تخصیصات ایستر بوده می مرکزیتک قباحتی ، بوده می عدم مرکزیت اداریه نك بولونما سندن ؛ دیه کندمی کندیمه سویلندم . والی نك او طه سنده کی صندالیه لک یایلری قیریش ، قطیفه لری پارچالانش ایدی . دوستم اولان والیه بر آز ستم ایتدم . اون پاره صرف ایدمه یزه دیدی . بیر آم چکدم ، صوصدم . و بو آهه هیئتلی بیر مال درج ایتدم .

عبداللہ ہررت

أسکی ساعت

(ابدیاً — اصلاً !)

— امر بقامشاهیر شعراسندن (لونخ فلو) نك بر منظومه یی کویک باشلیجه سواقغنگ براز کریسنده أسکی اصولده یاپیش کوی اوی وارددرکه : قدیم ، کمرلی قاپوسنک اؤکنه ایکی طرفنده کی اوزون قواق اغاجلری کولکلرینی آتارلار .

و ، بو اؤک اولوسندن قدیم ساعت هر کسه دیرکه :

« ابدیاً — اصلاً !

اصلاً — ابدیاً ! »

بوساعت ، آلوده قارشیمزه کلن مردیونه نك یاریسنده کیم بیلیر ، نه زمان ، آصیلدینی کبی دورور و ، سیاه میشه دن محفظه سی ایچنده — جبه سنک آلتنده قوللری